

Nr 178.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring; given Stockholms slott den 24 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—4:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Hørrer frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustaf Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Høghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Rosén anför:

I 1 § av förordningen den 18 juni 1909 (nr 89 sid. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, stadgas, att, därest under militärtjänstgöring i fred olycksfall inträffar, så att tjänstgörande värnpliktig, volontär vid hären eller någon, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, varder skadad, eller därest person, som nu nämnts, skadas under tjänstgöring i krig, staten skall utgiva ersättning jämlikt vissa i förordningen stadgade grunder. Dylik ersättning utgives jämväl, om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 159 häft. (Nr 178.) 421 27 1

slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit.

Vidare föreskrives i 11 § av nämnda förordning, bland annat, att därest skada medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt de i förordningen meddelade ersättningsbestämmelserna föranleder ersättning, undersökning ofördröjligen skall hållas rörande skadans uppkomst samt läkarbetyg anskaffas angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd; att sagda undersökning skall, om skadan yppats under militärtjänstgöring, föranstaltas av vederbörande befälhavare; samt att läkarbetyg, undersökningsprotokoll och övriga till ärendet hörande handlingar skola, om önskan att utbekomma ersättning anmäles, så snart ske kan överlämnas till vederbörande regements- eller kårchef eller stationsbefälhavare, som har att göra framställning om ersättningens bestämmande.

Göres ej framställning om ersättning i anledning av skada inom *två* år efter det skadan yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde, är, enligt den ursprungliga lydelsen av 12 § i oförmälda förordning, rätten till ersättning förverkad.

I sistnämnda stadgande har genom förordning den 4 juni 1920 (nr 305) vidtagits den ändring, att, beträffande skada, som yppats efter ingången av år 1919, rätten till ersättning är förverkad, därest ej framställning om ersättning i anledning av skada göres inom *tre* år från det för värnpliktig tjänstgöringen samt för volontär vid hären och för den, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, anställningen upphörde eller från den senare tidpunkt, då skadan yppades, eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

Ifrågavarande ersättning utgår från den i § 46 mom. 1 värnpliktslagen oförmälda invalid- och pensionsfond.

1:o.

Ang. ersätt-
ning till
E. A. D.
Holmgren.

Uti en till riksförsäkringsanstalten den 31 mars 1925 inkommen skrift anhöll Einar Axel David Holmgren från Forsbo i Stora Skedvi församling av Kopparbergs län att komma i åtnjutande av ersättning i anledning av sjukdom, ledgångsreumatism, som han ådragit sig under militärtjänstgöring vid Dalregementet år 1921. Då berörda framställning icke gjorts inom den föreskrivna tiden av tre år från det tjänstgöringen upphörde, förklarade sig anstalten icke kunna upptaga densamma till prövning.

Hos Kungl. Maj:t har Holmgren sedermera uti en den 31 mars 1926 dagtecknad skrift anhållit att, utan hinder därav att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom författningsenligt föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Holmgren fullgjort sin värnplikts-tjänstgöring vid Dalregementet under tiden 28 maj—10 oktober 1921;

att han någon dag före den 10 september 1921 under tjänstgöring å Rommehed blivit häftigt förkyld, varför han den 11 i samma månad intagits på regementets sjukstuga; att han omedelbart efter övningstidens slut den 10 oktober 1921 överförts till Falu lasarett, där han vårdats för ledgångsreumatism till den 30 januari 1922; att han på grund av recidiverande ledgångsreumatism sistnämnda dag förklarats till krigstjänst oduglig; samt att han den 7 augusti 1925 undersökts av stadsläkaren i Säter C. W. Stojje, som intygat, att Holmgren lede av kronisk artrit i synnerhet i rygg och höger ben, sannolikt svit av ledgångsreumatism, och att hans arbetsförmåga vore avsevärt nedsatt genom denna sjukdom.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande den 23 april 1926 meddelat, att anstalten i anledning av den av Holmgren hos Kungl. Maj:t gjorda ansökningsen till prövning upptagit frågan om Holmgrens rätt till ersättning, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, och hade anstalten därvid funnit, att det recidiv av ledgångsreumatism, som Holmgren ådragit sig, skäligen kunde anses vara ådraget på grund av militärtjänstgöringen, varför han sålunda skulle, under förutsättning att preskription icke föreläge, vara berättigad till ersättning jämlikt förenämnda förordning den 18 juni 1909.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som den 5 augusti 1926 avgivit utlåtande i ärendet, hava anfört, bland annat, följande.

Av den i ärendet verkställda utredningen framginge, att Holmgren författningsenligt icke vore berättigad till någon ersättning för den sjukdom, varav han alltsedan värnplikstiden lidit. Det oaktat förefölle det departementet och sjukvårdsstyrelsen, med hänsyn till att Holmgren icke syntes hava haft kännedom om gällande förordning rörande anmälan om ersättning i dylika fall, som om billigheten fordrade, att ersättning bereddades honom jämlikt grunderna för berörda förordning den 18 juni 1909. Departementet och styrelsen ville i detta avseende erinra, hurusom riksdagen i ett flertal fall, där anledning funnits antaga, att militärtjänstgöringen bidragit till sjukdomens uppkomst eller utveckling, samt där omständigheterna givit vid handen, att sådan undersökning, varom förmäldes i 11 § av förordningen den 18 juni 1909, bort äga rum, medgivit utbetalande av ersättning i enlighet med förordningens föreskrifter utan hinder av däri stadgade preskriptionsbestämmelser. I här föreliggande fall torde det, enligt vad som framginge av utredningen i ärendet, icke kunna anses uteslutet, att militärtjänsten bidragit till utvecklingen eller försämringen av Holmgrens sjukdom. Vidare ville det synas departementet och styrelsen, som om omständigheterna i här föreliggande fall bort giva anledning till särskild undersökning enligt 11 § i förberörda förordning. Någon dylik undersökning hade emellertid, enligt vad som framginge av handlingarna i ärendet, icke blivit verkställd.

På grund härav hemställde civila departementet och sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Holmgren finge, utan hinder av att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid, utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för ovan nämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Holmgren icke kunnat tillerkännas någon ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909, enär ansökning därom icke gjorts inom behörig tid av tre år från det militärtjänstgöringen upphört.

Sedan genom förordningen den 4 juni 1920 preskriptionstiden utsträckts från två till tre år beträffande skada, som yppats efter ingången av år 1919, har dispens i regel förekommit endast i sådana den äldre preskriptionsbestämmelsen underkastade fall, i vilka anspråket på ersättning gjorts gällande inom den tid, som stadgas i sistnämnda förordning, eller alltså tre år. I några fall hava emellertid särskilda omständigheter ansetts böra föranleda till dispens, oaktat även sistnämnda tid överskridits. Så har nämligen skett, då förhållandena givit vid handen, att sådan undersökning, varom förmäles i 11 § av förordningen den 18 juni 1909, bort äga rum. Såsom av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse framhållits, synas i det fall, varom här är fråga, omständigheterna hava bort giva anledning till dylik undersökning. På grund härav och då, enligt vad riks försäkringsanstalten meddelat, Holmgren ådragit sig ifrågasvarande sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning enligt bestämmelserna i förutnämnda förordning den 18 juni 1909 kunnat tillerkännas honom, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, finner jag billigt, att han får komma i åtnjutande av ersättning enligt i förordningen angivna grunder. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1927.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva;

att till Einar Axel David Holmgren må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringssmannskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

2:o.

Ang. ersätt-
ning till
E. A. Olsson.

Uti en till riks försäkringsanstalten den 21 december 1925 inkommen skrift anhöll Erik Albin Olsson från Finstorp i Västra Vingåkers församling av Södermanlands län att komma i åtnjutande av ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring vid Livgardet till häst år 1921. Då berörda framställning icke gjorts inom den föreskrivna tiden av tre år från det tjänstgöringen upphörde, fann anstalten enligt beslut den 4 mars 1926 sig icke kunna tillerkänna Olsson någon ersättning för ifrågasvarande sjukdom.

Hos Kungl. Maj:t har Olsson sedermera uti en den 12 mars 1926 dagtecknad skrift anhållit, att det förhållandet, att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom författningsenligt föreskriven tid, icke måtte utgöra hinder för honom att komma i åtnjutande av ersättning enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Olsson fullgjort sin värnplikts-tjänstgöring vid Livgardet till häst under tiden 16 mars—13 september 1921; att han kort efter inryckningen under kommendering såsom stallpost ådragit sig hosta och lindrig förkylning, varför han den 13 april inlagts på garnisonssjukhuset, där han kvarlegat till den 18 april; att det under vistelsen å nämnda sjukhus påvisats ett blåsljud på hjärtat, ehuru det ej med säkerhet kunnat avgöras, om detta blåsljud varit tillfälligt eller symptom på verkligt hjärtfel; att Olsson efter återkomsten till regementet insjuknat i difteri och i anledning härav den 22 april remitterats till epidemisjukhuset, där han kvarlegat till den 11 maj, då han avpolleterats till garnisonssjukhuset, varifrån han utskrivits den 14 därpå följande juni; att det under hans vistelse å sistnämnda sjukhus enligt förda anteckningar påvisats, att ett blåsljud på hjärtat fortfarande hörts, dock utan säkert objektivi underlag; att han den 7 juli samma år ånyo sänts för observation till garnisonssjukhuset, där han kvarlegat till den 16 juli, då han återkommit till regementet med det utlåtandet, att han bland annat företett tecken på organiskt hjärtfel; samt att han i anledning härav omedelbart överförts till icke vapenför och erhållit lindrig tjänstgöring under återstående delen av sin värnpliktstid eller till och med den 13 därpå följande september.

Olsson har efter värnpliktstidens slut av stadsläkaren i Katrineholm, R. Pousard behandlats för hjärtfel, vilket enligt nämnde läkares åsikt sannolikt orsakats av difteri i april månad 1921 under militärtjänstgöring, och vilket gjorde Olsson oförmögen till allt tyngre arbete i hans yrke (jordbruksarbete). Vederbörande regementsläkare har uttalat den åsikten, att Olsson redan från början av sin militärtjänstgöring lidit av lindrigt hjärtfel, men att det dock vore ofrånkomligt, att den sjukdom (difteri), han genomgått, i någon mån kunde hava bidragit till att manifesteras de förut vaga hjärtsymptomen, ehuru väl intet motsade antagandet, att denna utveckling av hjärtakomman skulle kunna hava ägt rum även utan genomgången difteri.

I avgivet yttrande den 8 juni 1926 har *riksförsäkringsanstalten* meddelat, att anstalten funnit, att Olsson skulle, därest framställning om ersättning gjorts inom därför föreskriven tid, varit berättigad till ersättning jämlikt förutnämnda förordning den 18 juni 1909.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava uti den 20 juni 1926 avgivet yttrande på i huvudsak samma skäl, som departe-

mentet och styrelsen anført i sitt under punkten 1:o omförmälda utlåtande, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Olsson finge, utan hinder av att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid, utbetalas ersättning enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Erik Albin Olsson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

3:o.

Ang. ersättning till H. G. Nilsson.

Uti en till riksförsäkringsanstalten den 20 augusti 1925 ingiven skrift gjorde kuratorn hos fattigvårdsnämnden i Stockholm framställning om ersättning åt Herman Gottfrid Nilsson från Stockholm i anledning av ögonsjukdom, som Nilsson ådragit sig under militärtjänstgöring vid Nynäs landstormskompani år 1914. Då berörda framställning icke ingivits inom föreskriven tid, fann emellertid riksförsäkringsanstalten enligt beslut den 11 februari 1926 sig icke kunna tillerkänna Nilsson någon ersättning för ifrågavarande sjukdom.

Hos Kungl. Maj:t har Nilsson sedermera uti en den 8 april 1926 dagtecknad skrift anhållit, att ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909 måtte tillerkännas honom utan hinder därav, att framställning om dylik ersättning icke gjorts inom i nämnda förordning föreskriven tid.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nilsson, som under tiden 21 augusti—9 oktober 1914 varit inkallad till krigstjänstgöring vid Nynäs landstormskompani och därvid tjänstgjort å förrådet därstädes, under nämnda tid ådragit sig en inflammation i ögonen genom drag; att han för denna sjukdom först behandlats av läkare på platsen samt därefter den 1 november 1914 inlagts på garnisonssjukhuset i Stockholm, där han kvarlegat till den 11 december samma år; att han sedermera vårdats för ögonsjukdom å S:t Eriks sjuk- och vårdhem i Stockholm under tiden 23 februari—13 april 1915 samt vidare för samma sjukdom dels behandlats polikliniskt under vissa tider av åren 1915—1917, dels ock vårdats å sjukavdelningen vid Stockholms stads arbetsinrättning under vissa tider av åren 1920—1925.

Riksförsäkringsanstalten, som den 27 maj 1926 avgivit utlåtande över den av Nilsson hos Kungl. Maj:t gjorda framställningen, har meddelat, bland annat, att anstalten i anledning av nämnda framställning till prövning upptagit frågan om Nilssons rätt till ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909, under förutsättning att framställning därom gjorts inom föreskriven tid, och därvid funnit, att militärtjänstgöringen skäligen borde anses hava bidragit till Nilssons ifrågavarande sjukdom, varför han, därest preskription ej förelegat, skulle hava varit berättigad till ersättning jämlikt nämnda förordning.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava uti den 5 augusti 1926 avgivet yttrande på i huvudsak samma skäl, som departementet och styrelsen anført i sitt under punkten 1:o omförmälda utlåtande, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Nilsson finge, utan hinder av att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid, utbetalas ersättning enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909.

Under återopande av vad i ärendet sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Herman Gottfrid Nilsson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringensmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

4:o.

Sedan Carl Gustaf Eriksson från Backa, Gustafs församling av Kopparbergs län, hos pensionsstyrelsen anhållit att genom styrelsens försorg komma i åtnjutande av sjukvård på grund av ryggradssjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring vid Vaxholms grenadjärregemente år 1921, gjorde pensionsstyrelsen i skrivelse den 17 augusti 1925 hos riksförsäkringsanstalten framställning om att anstalten måtte till prövning upptaga frågan, huruvida Eriksson på grund av nämnda sjukdom vore berättigad till ersättning jämlikt bestämmelserna i förutnämnda förordning den 18 juni 1909. Då framställningen om ersättning icke gjorts inom den föreskrivna tiden av tre år från det tjänstgöringen upphörde eller från den senare tidpunkt, då sjukdomen yppades, fann emellertid riksförsäkringsanstalten enligt beslut den 14 december 1925 sig icke kunna tillerkänna Eriksson någon ersättning för ifrågavarande sjukdom.

Ang. ersättning till C. G. Eriksson.

Hos Kungl. Maj:t har Eriksson sedermera uti en den 1 februari 1926 dagtecknad skrift anhållit att, utan hinder av att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom den författningsenligt föreskrivna tiden, komma i åtnjutande av ersättning enligt grunderna i ovanberörda förordning den 18 juni 1909.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson under sin militärtjänstgöring vid Vaxholms grenadjärregemente den 20 april 1921 intagits å regementets sjukhus för influensa, vilken sjukdom då gått epidemiskt, samt den 9 maj samma år för recidiv och halsfluss; att sistnämnda sjukdom sedermera efterföljts av ledgångsreumatism med temperaturstegringar, som kvarhållit honom å sjukhuset till den 30 juni 1921; att han under regementsmötet samma år varit sjukskriven tre gånger, varje gång för ledgångsreumatism, huvudsakligen lokaliserad till höfter, knän och rygg; att han under repetitionsövningarna åren 1922 och 1923 icke varit sjukanmäld; att han under oktober månad 1925 blivit undersökt av överläkaren vid kirurgiska avdelningen å Falu lasarett J. A. Waldenström, varvid han företett en höggradig deformitet och en mycket höggradig rörelseinskränkning i ryggraden, på grund varav han då varit oförmögen till arbete; att han under år 1926 vårdats å nämnda lasarett, samt att en förbättring i de subjektiva symptomen härunder inträtt, men att det enligt nämnde läkares åsikt likväl kräves en lång tids behandling, för att han skall bliva så mycket återställd, att han åter kan försörja sig själv.

Regementsläkaren vid Vaxholms grenadjärregemente har i ett den 22 augusti 1925 utfärdat intyg förklarat sig anse det icke vara osannolikt, att Erikssons ryggradssjukdom, om den vore av reumatisk natur, härledde sig från förutnämnda reumatiska affection, som i sin tur varit en följd av ovan omförmälda halssjukdom. Enär denna halssjukdom tillhörde de så kallade kasernsjukdomarna, kunde det enligt regementsläkarens åsikt icke förnekas, att militärtjänsten varit roten och upphovet till Erikssons sjukdomar. Vidare har överläkaren Waldenström beträffande sambandet mellan Erikssons nuvarande ryggradssjukdom och förenämnda reumatiska åkomma förklarat, att dylikt samband icke kunde anses uteslutet.

I avgivet yttrande den 18 februari 1926 har *riksförsäkringsanstalten* meddelat, att anstalten funnit Eriksson hava ådragit sig ifrågavarande ryggradssjukdom under sådana omständigheter, att militärtjänstgöringen torde få anses hava bidragit till densamma, varför han skulle hava varit berättigad till ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909, därest framställning därom gjorts inom därför föreskriven tid.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava uti den 2 mars 1926 avgivet utlåtande anført, att oaktat Eriksson författningsenligt icke vore berättigad till ersättning för den sjukdom, som gjort honom nästan oförmögen till allt arbete, förefölle det likväl, med hänsyn

till att Eriksson icke syntes hava ägt kännedom om gällande förordning rörande anmälan om ersättning i dylika fall, som om billigheten fordrade, att ersättning bereddes honom jämlikt grunderna för berörda förordning den 18 juni 1909. Civila departementet och sjukvårdsstyrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Eriksson finge, utan hinder av att framställning om ersättning icke gjorts inom föreskriven tid, utbetalas ersättning enligt grunderna för förordningen den 18 juni 1909.

Genom beslut den 28 maj 1926 har Kungl. Maj:t tillerkänt Eriksson en gratifikation av 225 kronor, att utgå av beväringsskaps invalid- och pensionsfond.

Då, enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, i förevarande fall synnerligen ömmande omständigheter föreligga, finner jag billigt, att Eriksson, som ådragit sig ifrågavarande sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 kunnat tillerkännas honom, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, får komma i åtnjutande av ersättning enligt i nämnda förordning angivna grunder. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1927.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Carl Gustaf Eriksson må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1927 från beväringsskaps invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—4:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik von Horn.